Р Е Ц Е Н З И Ј А
НА РАКОПИСОТ ЗА УЧЕБНИК „ПРЕТКЛИНИЧКА ОРАЛНА ХИРУРГИЈА" ОД РЕДОВЕН ПРОФЕСОР Д-Р ЦЕНА ДИМОВА, ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ" ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев" во Штип, како и Одлуката бр.2002-303/53 од 365. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 14.10.2026 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- ***проф. д-р Едвард Јанев***, редовен професор по орална хирургија, Стоматолошки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј" во Скопје, специјалист по орална хирургија,
- ***проф. д-р Даниела Велеска-Стевковска***, редовен професор по орална хирургија, Стоматолошки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј" во Скопје, специјалист по орална хирургија,

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „**Претклиничка орална хирургија**", кој припаѓа во научната област орална хирургија (3.05.01.09), според меѓународната Фраскатиева класификација, од авторката редовен професор д-р Цена Димова, наменет за студентите на студиска програма Дентална медицина, интегрирани студии од прв и втор циклус, при Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев" во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки го поднесува следниов

И З В Е Ш Т А Ј

Општи податоци за ракописот: Ракописот со наслов „Претклиничка орална хирургија" од проф. д-р Цена Димова е целосен материјал кој содејствува со наставниот план и содржините на предметот *Претклиничка орална хирургија,* кој на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев" во Штип се изучува како задолжителен предмет на студиската програма Дентална медицина, интегриран студии на прв и втор циклус, во VI семестар, со фонд на часови 3+3+1 и се вреднува со 6 кредити.

Ракописот е наменет како основна литература во изучувањето на наставните содржини по предметот *Претклиничка орална хирургија*. Методските единици се презентирани прегледно, јасно и концизно со соодветни примери, слики и илустрации кои овозможуваат полесно разбирање и усвојување на материјата, така што студентите ќе имаат можност да добијат базични знаења потребни за совладување на предметната содржина.

Податоци за обемот на ракописот: Содржината на ракописот „*Претклиничка орална хирургија*" е претставена во текст на 315 страници. Учебникот е пишуван во А4 формат со нормален единичен проред, употребен е фонт Arial и големина на буквите 11. Материјалот е подготвен во 12 методски единици - поглавја, со 280 нумерирани фотографии и 21 табела,

распоредени според пропишаната наставна програма и барањата кои се поставуваат пред студентите во рамките на овој предмет, а се однесуваат на подготовката на неговиот теоретски дел. Приложениот ракопис е подготвен според стандардната методологија и во целост одговара според обемот на наставната програма и ги задоволува критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев" во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Потребата од создавање на вакво учебник е во релација со недостигот на соодветен наставен материјал за студентите од интегрирани студии на прв и втор циклус на студиската програма Дентална медицина. Имено, во нашата земја досега нема објавено учебник со иста или слична содржина, што го прави ракописот неопходен и значаен за студентите идни доктори на дентална медицина.

Краток опис на содржината: Ракописот е напишан на лесен и разбирлив јазик. Целокупната материја е распределена во 12 поглавја.

Првото поглавје со наслов „*Вовед во предметот претклиничка орална хирургија*" е посветено на историскиот развој на оралната хирургија и нејзиниот развој коишто се во зависност со развитокот најпрво, на инструментите и нивна примена при екстракција на заби, а потоа и на изнаоѓањето на современи и индивидуални елеватори и клешти.

Во **второто поглавје** именувано како „*Анамнеза и предоперативна евалуација на пациент (медицинска историја)*" се придава особената важност на анамнезата и распитот по системи за присуството на можните некакви општи, интернистички или невролошки заболувања на коишто забната екстракција може да има влијание, како и запознавање со можните различни клинички дијагнози од аспект на денталната медицина.

Во **следното поглавје** „*Анатомски потсетник – применета анатомија на орофацијалната регија*" се опишуваат анатомо-морфолошки специфики на структурите во орофацијалната регија: коските, мускулите, лигаментите, крвните садови, нервите и лимфните јазли, како и анатомските и топографските аспекти на стоматогнатиот систем.

Во **поглавјето** „*Принципи на антисепса и асепса во дентална медицина и орална хирургија*" се опишани постапките за дезинфекција и стерилизација на орално хируршките инструменти, апарати за дезинфекција и стерилизација и контролата на стерилизација, подготовка на оперативното поле, како и подготовката на учесниците во оралнохируршките интервенции.

Во **поглавјето** „*Вадење на заби – екстракција*" опишани се индикации за вадење на заби, контраиндикации за вадење на заби кои може да бидат од најпрво од локален карактер, но потоа е опишан детален преглед на општите контраиндикации за вадење на заби, од аспект на пристап и третман на пациентите со интернистички, ендокринолошки, кардиолошки, невролошки и други заболување, кај кои треба да се има специфичен пристап при индицираните екстракција на заби.

Во следното **поглавје** со наслов „*Инструменти за вадење заби*" на јасен и разбирлив начин опишани се елеваторите и клештите со кои се вадат заби и корени во горната и долната вилица, со посебен осврт на принципот на дејство на истите.

Во **поглавје** именувано како „*Инструменти за оралнохируршки интервенции*“ опишани се стоматохируршките инструменти кои се употребуваат при оперативните оралнохируршки интервенции.

Поглавјето со наслов „*Екстракција, принципи на екстракција, став и позиција на докторот и пациентот при вадење на заби*“ е посветено на методите и техники за вадење на заби и корени, фазите на екстракција и начинот на екстракција и нивните специфики според групи на заби во горната и долната вилица, со посебен осврт на типичните екстракции, атипичните екстракции, оперативни и мултипни екстракции.

Во следното **десетто поглавје** „*Компликации и грешки во тек на екстракциии*“ се опишани можните несакани ситуации кои може да се случат во текот на екстракција и нивното превенирање, како и згрижување.

Понатаму во ракописот се надоврзува **единаесеттото поглавје** именувано како „*Компликации по екстракција на заби*“ при што се вклучени најчестите можни компликации како болка по екстракција, сува алвеола, продолжено крвавење, инфекција и др.

Во последното **дванаесетто поглавје** се обработуваат современите начини на вадење на заби како атрауматска вертикална екстракција и минимално инвазивна микрохирургија со примена на пиезохирургијата при вадење на забите, нивната предност и биомеханичките позитивни својства.

По последното поглавје е наведена цитираната *литература* која студентите може да ја користат како извор за продлабочување на знаењата во дадената област. Соодветно и правилно се цитирани 115 референци од дома и странство, повеќето од понов датум.

Текстот е напишан на литературен македонски јазик, во едноставен стил, употребувани се македонски термини секаде каде што е можно, без непотребни опширни објаснувања, со цел да биде прифатлив и интересен за читање.

Ракописот на учебникот **„Претклиничка орална хирургија”** покрај тоа што изобилува со голем број слики, илустрации, цртежи и шеми, на едноставниот начин ја презентира целокупната специфичната стручна материја, при што на лесен, јасен и разбирлив начин се приближени базичните елементи на теоретската предметна содржина.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на горенаведените факти, Рецензентската комисија констатира дека ракописот со наслов „**Претклиничка орална хирургија**” од проф. д-р Цена Димова е напишан според наставната содржина предвидена за предметот Локални анестезии во дентална медицина, на студиската програма Дентална медицина, на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Содржината на ракописот, прегледноста и организираноста на секое поглавје, пристапот кон проблематиката и стилот на кој е изложена материјата ќе обезбедат успешно следење и совладување на теоретскиот дел од наставната дисциплина за која е наменет. Исто така, приложениот ракопис во целост ги задоволува критериумите и условите за издавање на учебник според Правилникот за единствени основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип. Со содржините кои се опфатени во

него ќе се даде голем придонес во текот на едукацијата и студентите ќе имаат можност да го изучуваат потребниот материјал со најновите достигнувања од оваа област, за теоретска настава во соодветен обем на македонски јазик.

Рецензентската комисија има особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев" во Штип да го прифати позитивно рецензираниот ракопис со наслов **„Претклиничка орална хирургија"** од редовен професор д-р Цена Димова, да биде издаден како учебник за студентите во трета година, за студиската програма Дентална медицина.

РЕЦЕНЗЕНТИ
Проф. д-р Едвард Јанев, с.р.
Проф. д-р Даниела Велеска-Стевковска, с.р.